

Béla Balázs Studio

De Béla Balázs Studio (BBS) werd in 1959 opgericht op initiatief van beginnende filmmakers en had aanvankelijk tot doel pas afgestudeerden van de Academie voor Drama en Film te helpen bij de productie van hun eerste korte films. Na verloop van tijd werden de faciliteiten opengesteld voor cinematografische experimenten van scheppers in de zusterkunsten, en werd het een centrum van vooruitstrevende kunst. De Studio was een zelfbesturend orgaan waarvan de leden de volledige zeggenschap hadden over de films, die niet ter officiële goedkeuring hoefden te worden voorgelegd. Wanneer de culturele autoriteiten een werk niet zagen zitten, weigerden zij de distributie of lieten zij de vertoning alleen toe aan een beperkt publiek, maar de productie zelf was min of meer vrijgesteld van voorafgaande censurele inmenging. De Studio had een jaarlijks budget dat gelijk was aan de productiekosten van een speelfilm, en de leden hadden autonomie over het gebruik ervan. BBS bezorgde generaties Hongaarse filmmakers de opwindende ervaring die inherent is aan de eerste film en het experiment. Internationale collega's beschouwden BBS als een voorbeeldig initiatief, en waren ronduit jaloers op de mogelijkheden die het te bieden had. In Hongarije wordt het met nostalgie herdacht als een plaats voor collectief denken en gezamenlijk werk, en het wordt door velen zeer gemist.

DE BUITENLANDSE

In de jaren zestig werd het profiel van de Studio overheerst door korte films en korte documentaires met een enigszins lyrische teneur, hoewel de Studio ook indruk maakte op festivals in Hongarije en daarbuiten met experimentele films of cinematografische gedichten. István Szabó, Sándor Sára, Pál Gábor, Zoltán Kézdi-Kovács, Judit Elek, János Rózsa, Imre Gyöngyössi, Zoltán Huszárík en János Tóth waren de scheppers van de eerste generatie. De emblematische werken uit die periode waren *You...* (reg.: István Szabó, 1962), *Zigeuners* (reg.: Sándor Sára, 1962), en *Elegie* (reg.: Zoltán Huszárík, 1965). Aan het eind van het decennium verscheen de eerste BBS-film, *Agitators* (reg.: Dezső Magyar, 1969).

DOCUMENTARISME EN NEO-AVANT-GARDE

Met het nieuwe decennium kwam een nieuwe generatie, met Gyula Gazdag, György Szomjas, István Dárdai en Gábor Bódy die belangrijke leden van de Studio werden. Later opende de Studio haar deuren voor kunstenaars die niet waren opgeleid als filmmaker, waardoor beeldend kunstenaars, schrijvers en componisten hun filmische ideeën konden realiseren. De verschijning van Dóra Maurer, Miklós Erdély, Péter Dobai, Tamás Szentjóby, Tibor Hajas, Zoltán Jeney, László Vidovszky en anderen zorgde voor productieve interdisciplinaire interacties. In de jaren zeventig liepen twee lijnen parallel, en hoewel er verhitte debatten plaatsvonden tussen de experimentalisten, die onconventionele

filmische idiomen verkenden, en de documentaristen, die zich richtten op sociale kwesties, was het resultaat overtuigend werk in beide kampen. De eerste lange documentaires werden geproduceerd bij BBS - *Decision* (reg.: Gyula Gazdag, Judit Ember, 1972), de *Film Series on Education* (reg.: István Dárday, László Mihályfy, Györgyi Szalai, László Vitézy, Pál Wilt, 1973) -, evenals historisch belangrijke speelfilms: *American Torso* (reg. Gábor Bódy, 1975), en *Family Nest* (reg.: Béla Tarr, 1977).

De jaren tachtig

De laatste groep die als een beweging optrad, bestond uit de kunstenaars van de "nieuwe sensibilliteit". De sleutelwerken van de groep waren *Diorissimo* (reg.: János Xantus, 1980), *In Female Hands* (reg.: János Xantus, 1981), *The History of the Pronuma Clusters* (reg.: András Szirtes, 1982), en *Ice Cream Ballet* (reg.: András Wahorn, 1984), die weliswaar niet identiek waren, maar programmatische verklaringen van een nieuwe houding leken te zijn. In dezelfde periode maakten de gebroeders Gulyás documentaires en maakten Dóra Maurer en Péter Tímár experimentele films; ook werden verschillende theaterexperimenten gedocumenteerd. Studenten van de academie bleven bij BBS werken: Ildikó Enyedi, Attila Janisch, Ildikó Szabó, András Sólyom en Zoltán Kamondi werkten er allemaal. De studio was een van de initiatiefnemers van de "overgangsdokumentaires", een reeks cruciale werken, waaronder Judit Embers Pócsipetri (1982), András Monory-Mész' *Insiders* (1985) en de gebroeders Gulyás' *Zonder de wet te overtreden* (1987).

LANGDURIGE CRISIS EN SLUITING

De nieuwe financieringswijzen die na 1989 werden ingevoerd, samen en de verminderde subsidies, troffen alle studio's hard, maar de Béla Balázs Studio het hardst. Het verloor zijn bevoorrechte positie toen nieuwe actoren verschenen op de gebieden waarin zij gespecialiseerd was. Gedurende enige tijd kon de Studio

het hoofd boven water en bleef, dankzij coproductie partners, de basis bij uitstek voor filmmakers die aan het begin van hun carrière of niet formeel opgeleid. BBS was betrokken bij de productie van Árpád Sopsits' *Shooting Gallery* (1989), *Europa Camping* (1990) van András Szőke, György Pálos en Mária Dobos, Péter Forgács' *Privé Hongarije* (1988-1997), *North by North* van Csaba Bollók (1998), en *Sorted Letters* (2000) van Ágnes Kocsis. In de loop van de jaren 2000 de crisis verhevigd, en de Studio moest uiteindelijk sluiten.

You... (dir.: István Szabó, 1962) Photo: NFI – Film Archive

Gypsies (dir.: Sándor Sára, 1962) Photo: NFI – Film Archive

Still Life (dir.: Márk Novák, 1962) Photo: NFI – Film Archive

Appointment (dir.: Judit Elek, 1963) Photo: NFI – Film Archive

On the Top of the World (dir.: Ferenc Kardos, 1963) Photo: NFI – Film Archive

Fascination (dir.: István Bácskai Lauró, 1963) Photo: NFI – Film Archive

Elegy (dir.: Zoltán Huszárik, 1965) Photos: NFI – Film Archive

Testament (dir.: István Ventilla, 1965) Photo: NFI – Film Archive

Twelfth Night (dir.: Sándor Sára, 1967) Photo: NFI – Film Archive

Capriccio (dir.: Zoltán Huszárik, 1969) Photo: NFI – Film Archive

Agitators (dir.: Dezső Magyar, 1969) Photo: NFI – Film Archive

Happiness (dir.: Miklós Csányi, 1968) Photo: NFI – Film Archive

The Long Distance Runner (dir.: Gyula Gazdag, 1968) Photo: NFI – Film Archive

Honeymoons (dir.: Szomjas György, 1970) Photo: NFI – Film Archive

Punitive Expedition (dir.: Dezső Magyar, 1970) Photo: NFI – Film Archive

Arena (dir.: János Tóth, 1970) Photo: NFI – Film Archive

Archaic Torso (dir.: Péter Dobai, 1971) Photo: NFI – Film Archive

A Mother (dir.: Ferenc Grunwalsky, 1972) Photo: NFI – Film Archive

American Torso (dir.: Gábor Bódy, 1975) Photo: NFI – Film Archive

Self Fashion Show (dir.: Tibor Hajas, 1976) Photo: NFI – Film Archive

Family Nest (dir.: Béla Tarr, 1977) Photo: Ferenc Pap / NFI – Film Archive

Version (dir.: Miklós Erdély, 1981) Photo: NFI – Film Archive

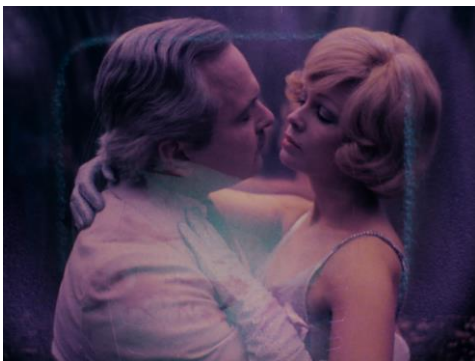
The Prefab People (dir.: Béla Tarr, 1982) Photo: Ferenc Pap. NFI – Film Archive

The History of the Pronuma Clusters (dir.: András Szirtes, 1982) Photo: NFI – Film Archive

Shine (dir.: János Tóth, 1982) Photo: NFI – Film Archive

Lenz (dir.: András Szirtes, 1986) Photo: István Jávör / NFI – Filmarchive

Shooting Gallery (dir.: Árpád Sopsits, 1989) Photo: Claudia Csicsay / NFI – Filmarchívum

Europa Camping (dir.: András Szőke, György Pálos, Mária Dobos, 1990) Photo: György Pálos / NFI – Filmarchive

The Man Without an Abode (dir.: Tibor Klöpfler, 1992) Photo: NFI – Film Archive

The members of Béla Balázs Studio in the late 1970s. Photo: Pál Schiffer / Fortepan

